

Εσμεράλδα Γκέκα*

Πυρ και φως

Ήδη στην αρχαία ελληνική σκέψη, η οποία μάλιστα διαπνέεται από την κατ' αρχήν πειθήνια υπακοή στους νόμους (και αν όχι άνευ ετέρου στους θετούς, έστω στους θείους), υμνήθηκε το σύμβολο της αμφισβήτησης αυτής της θείας παντοδυναμίας... ο Προμηθέας. Πρόκειται μάλιστα για την ανώτατη μορφή εξέγερσης, εκείνη που στρέφεται ενάντια στη Φύση. Είναι σχεδόν αναίτια, μα υπαγορευόμενη από το ζιζάνιο της αμφισβήτησης, σκοπεύει δε στην έλευση μιας νέας τάξης και αφορά στον ανανεωτικό μηχανισμό της φύσης. Από την άλλη πλευρά, το χριστιανικό σύμβολο της εξέγερσης, ο Εωσφόρος, καταδικάζεται. Όπως όμως και ο προκάτοχός του Στασιαστής, φέρει το συστατικό εκείνο στοιχείο... τη φωτιά, το φως. Και δη, το πρωινό φως, εκείνο που λογχίζει τη νύχτα. Η νύχτα μπορεί να είναι τροφός, να είναι ανάπλαση. Όσο και να είναι όμως επωφελής ή γαλήνια, πάντα πρέπει να ξημερώσει. Το φως, η φανέρωση των πραγμάτων, η αλήθεια, η φωτιά - το εξεγερμένο φως, το όπλο, η ζωοποιός δύναμη, που δεν επιτρέπει το τέλμα, δεν καταπνίγεται, εγείρεται με την οργή. Η ίδια η εξουσία, η αιτία της οποίας χάνεται στα βάθη της μεταφυσικής, γεννά το παρακλάδι της: την ιδέα της εξέγερσης. Άλλως τα γρανάζια του κόσμου θα ήταν σκουριασμένα.

Η εξέγερση, όπως κάθε ένστικτο, δεν χρωματίζεται ηθικά. Προϋποθέτει μια καθεστηκυία τάξη, μια ατομικότητα που καταπνίγεται, μα αναμένει, ξάφνου όμως σταματά να ανέχεται και ξεκινά να θέλει. Εδώ εντοπίζεται και μια μεταφυσική διάσταση στην εξέγερση: εκκινεί από το άτομο, κατατείνει στο σύνολο, μα φθάνει ως την απόρριψη του ίδιου του ατόμου. Η παραδοχή του θανάτου, η θυσία προκειμένου να συνεχίσει η ιδέα. Το άτομο γίνεται παρανάλωμα για να τραφεί η Φωτιά του. Το ένστικτο του να είσαι, αλλά να είναι και οι άλλοι. Η αλαζονεία της ατομικής ιδέας εγείρεται και ταυτοχρόνως σκύβει στην κοινωνική αξία. Κι έτσι για μια υποθετική στιγμή εναρμονίζεται θεϊκά το άτομο με το είναι του και συνάμα με το κοινωνικό σύνολο που ταυτόχρονα εμπεριέχει, μα και εμπεριέχεται στο Είναι.

Η συγκυρία μας είναι τουλάχιστον ειρωνική. Μια εποχή βαθιά ατομικιστική, αλλά καθόλου ενδοσκοπική. Μια εποχή κοινωνική, κι όμως καθόλου ανθρώπινη. Τα συστατικά της εξέγερσης βρίσκονται εύκολα στη διάθεσή μας, όμως εκλείπει το γονίδιο του ενστίκτου, το

οποίο χάνεται στον κόσμο τη βουή τεχνηέντως κοιμισμένο. Η εύκολη πληροφορία καταλήγει να δρα αποσυντονιστικά και επιφανειακά. Η ευχέρεια της επικοινωνίας ατονεί το κίνητρο να συναντηθούμε. Κάπου έχει χαθεί το κέντρο που μας συνδέει με τον εαυτό μας και με τους άλλους.

Ο άνθρωπος όμως δεν θα σταματήσει να πιστεύει στον άνθρωπο κι η συνταγή της εξέγερσης δεν μπορεί να αλλάξει. Πιστεύω απλώς ότι χρειάζεται να πάρουμε μια βαθιά ανάσα και να εστιάσουμε, σε αυτό που είμαστε και δεν μας αφήνουν να γίνουμε. Ας ανάψουμε λοιπόν τη δική μας εστία πρώτα. Το στοιχείο της φωτιάς να ξυπνήσει σε καθέναν χωριστά κι έκαστος να μοχθήσει για αυτό. Τότε κι ο εχθρός θα γίνει πιο ορατός και μια δυνάμει εξέγερση δεν θα είναι στο τίποτε στραμμένη. Η νέα τάξη είναι θαμμένη κάτω από την τελετουργική φωτιά που δεν ανάψαμε ακόμη. Άλλωστε πρέπει κανείς πρώτα να καεί, αν θέλει να φωτίσει.

** Ποιήτρια, δικηγόρος*